

Iz seje višjega šolskega sveta za Slovenijo v Ljubljani, dne 26. oktobra 1922.

Predsednik dr. Beuk poroča o tekočih poslih:

Ekskurendne šole in nameščenje let. maturantov.
Preklic odlokov, s katerimi so se vsled prepričljivih postavk v proračunu ukinile zasilne šole, in se je bilo prepovedalo okrajnim šolskim svetom nastavljanje letošnjih učiteljskih maturantov. Vse zasilne šole torej ostanejo in so do malega vsi letošnji maturanti že nameščeni.

Neobvezni predmeti na srednjih šolah.

Za poučevanje neobveznih predmetov na srednjih šolah in za katehetske nagrade se je pri ministrstvu zahteval naknadni kredit. — Katehetske nagrade in nagrade profesorjem za pouk neobveznih predmetov se izplačajo, čim dobi ministrstvo naknadni kredit.

Obmejno šolstvo.

Ureditev šolstva ob severni meji lepo napreduje in je upanje, da se dobi denarna sredstva za nagrade učiteljem v teh krajih. — V Libelče pride zakonski par Močnik.

Zastopnik za srednje šole v ministrstvu.

Ravnatelj Vajda je postal inšpektor v ministrstvu prosvete in ima tako Slovenija tam svojega zastopnika za srednje šole, kar bo za razvoj našega srednjega šolstva velike važnosti.

Vedenje dijakov na železnici.

Inšpektorat državnih železnic in direkcija južne železnice sta se naprosila, da bi železniško osebje pazilo na vedenje učencev, ki se vozijo po železnici v šolo. Sprevodniki bodo pazili na vedenje potujočih dijakov.

Pušenje dijakov in obisk gostiln.

Sklep višjega šol. sveta, da se prepove dijakom pušenje in obisk gostiln, je dobil potrjevanje in je že v rokah šolskih ravnateljev.

Dijaška društva.

Pravila društva »Razor« niso dobila ministrskega potrjevanja in društvo »Preporod« se je raričilo, naj spravi svoja pravila v soglasje z obstoječimi šolskimi postavami.

Premeščenja in šola za slepe.

Predsednik je na to odgovarjal na interpelaciji kanonika Nadraba glede nekaterih premeščenj na Štairskem in glede šole za slepe v Kočevju. — Nadzornik Gabrček prebere zapisnike o preiskavi glede premeščenja. — Nadzornik Gangl je izjavil glede šole za slepe, da višji šolski svet ni imel namena, nadomestiti usmiljenih sester s svetnim učiteljstvom in da se ni nobenemu učitelju reklo, da se mu bo izročil pouk na zavodu. Poslala sta se tja en učitelj in ena učiteljica samo zato, da bi tam hospitirala in se usposobila za pouk slepcev.

Viš. šol. nadzornik dr. Poljanec poroča:

Obvezen izpit iz telovadbe in petja.

Na predlog višjega šolskega nadzornika Poljanca bodo imeli učitelji, ki imajo usposobljenostni izpit iz petja in telovadbe prednost pri nameščenjih. Zato bodo oni učitelji, ki po letu 1912. niso napravili usposobljenostnega izpita iz teh predmetov, morali iz petja in telovadbe delati usposobljenostni izpit naknadno, ako bodo hoteli tekmovati s tovariši, ki že imajo ta izpit. Ker ne gre, da bi stili stare učitelje delati to skušnjo, je zbor določil, da naj velja to za učitelje, katerih službena doba se začneja z letom 1912.

Prirodopis na srednjih šolah.

Sprejel se je tudi predlog istega referenta glede izpremembe učnega načrta za prirodopisni pouk na srednji šoli ter glede oddaje službe za telovadnega učitelja na realni gimnaziji v Ptuj.

Na novo se razpiše služba za I. strokovno skupino in za petje ter glasbo na I. deški meščanski šoli v Ljubljani.

Višji šol. nadzornik Wester poroča:

Učni uspehi na srednjih šolah.

Višji šolski nadzornik Wester je poročal o učnih uspehih na srednjih šolah v II. polletju leta 1921/22. Uspehi so v splošnem veliko boljši kakor so bili v I. tečaju. Nad eno tretjino nezadostnih uspehov to je 40,3 odst. izkazuje le še realna gimnazija v Murski Soboti, ki je vendar v primeru s I. polletjem, ko je imela 67 odst. nezadostnih uspehov lepo napredovala.

Po učnih uspehih zavzemajo:

I. mesto gimnazija v škofovih zavodih v Št. Vidu, ki ima samo 5,6 odst. nezadostnih uspehov, drugo mesto državna gimnazija v Kranju z 11,3 odst. nezadostnih uspehov, tretje realna gimnazija v Kočevju z 11,9 odst., četrto mesto gimnazija v Ptuj z 12,7 odst., peto dekliska realna gimnazija in licej v Ljubljani z 12,8 odst., šesto mesto mariborska gimnazija s 13,4 odst., sedmo Ljubljana I. gimnazija s 14,9 odst., osmo mariborska realka s 15,8 odst., deveto realna gimnazija v Ljubljani s 17,8 odst., deseto realna gimnazija v Novem mestu z 20,5 odst., enajsto realka v Ljubljani z 20,9 odst. nezadostnih uspehov, dvanaajsto III. realna gimnazija z nemškimi in slovenskim učnim jezikom v Ljubljani z 21 odst., trinajsto mesto Celje, realna gimnazija z 22 odst. Na vseh teh zavodih so uspehi dovoljni, ker ni nikjer cela tretjina nezadostnih uspehov.

Vzroki slabih uspehov.

Vzroki slabih uspehov so: Pomanjkanje krjig in tekstov. Slaba obleka in obutev. Dom se premalo briga za napredek, 75 odst. staršev nič ne povprašuje po uspehih. Ena šestina dijakov stanuje izven Ljubljane. Nezadostna predhodna izobrazba. Odprava šolnine, dasi je nevarnost, da se uradnikom, kojih otroci ne uspevajo v šoli, odvzame draginska doklada za otroke. Nezdruženo javno rovanje in brezplodno zabavljanje. Prevelika obremenitev dijakov prvega razreda, kjer se uče treh jezikov. Družba izpodbija avtoriteto države in ugled profesorjev. Prepogosto izostajanje iz šole ob podpori staršev. Vpliv javnosti na mladino. Nezadostno znanje slovnice ob vstopu v šolo. Pomanjkanje nadarjenosti. Slabo nadzorstvo dijakov in nezadostna stanovanja. Vožnja po železnici. Visoke cene učnih in leposlovnih knjig. Dijaške gospodinjice imajo premalo inteligence in poguma za strogo nadzorstvo dijakov. V splošnem so, kakor kažejo uspehi v Murski Soboti, dijaki s kmetov pridnejši kakor dijaki iz mesta. Denar je vse, vzgoja malo, posebno pri premožnejših slojih...

Statistika naših srednjih šol.

Vseh srednješolcev je v Sloveniji 5354, med njimi 950 učenk. Vseh razredov in oddelkov je 154.

Na vseh gimnazijah je: prvošolcev 1053, drugošolcev 866, tretješolcev 691, četrtošolcev 552, petošolcev 338, šestošolcev 279, sedmošolcev 218, osmošolcev 205. Skupaj 4202. Na realkah je: prvošolcev 284, drugošolcev 228, tretješolcev 181, četrtošolcev 182, petošolcev 119, šestošolcev 85 in sedmošolcev 73. Skupaj 1152 med njimi 31 deklic.

Razmerje med gimnazijci in realci je 100 : 31. Na 100 gimnazijcev dečkov pride 12,4

odst. deklic. Dovoljeno je sprejemati v mestih v srednje šolske zavode 10% in do 20% deklic na kmetih. Na realkah je razmerje dečkov in deklic 100 : 4,7%.

Na učiteljskih v I. letniku je 84 moških in 145 ženskih, v II. letniku 70 moških in 142 ženskih, v III. letniku je 72 moških in 132 ženskih, v IV. letniku je 79 moških in 188 ženskih. Skupaj 305 moških in 607 žensk. Torej 100 : 200, na enega gojenca prideta dve gojenki.

Izključitve.

Na predlog istega poročevalca sta se izključila 1 učenec I. a razreda realne gimnazije v Novem mestu in en učenec tretjega razreda realne gimnazije s slov. in nemškim učnim jezikom v Ljubljani ter se je ugodilo prošnji za zopetni sprejem enega lokalno izključenega dijaka V. a razreda gimnazije v Ljubljani in enega učenca I. a razreda realne gimnazije v Mariboru, ena prošnja pa se je zavrnila, ker ni bila vredna zadostnega uvaževanja.

Učiteljski dopusti — poostreni.

Višji šolski nadzornik Gangl je poročal, da ima v novem šolskem letu 36 učiteljev in 7 učiteljev bolezenski dopust. Ker je tudi pri višjem šolskem nadzorniku G. Gabrčku letošnje leto že 42 bolezenskih dopustov, se bodo predložili vsi spisi nad mesec dni dovoljenih dopustov zdravstvenemu odseku, ki bo odločil, katere učne moči se bodo pozvale k nadpregledu pred komisijo treh zdravnikov. Plaćati bodo morali sami tozadavne stroške, ako se jim dopust ukinje. Upanje je, da se več učiteljskih moči javi zdravim, v bodoče pa bodo tudi okrajni zdravniki pri dovoljevanju dopustov morali strožje postopati.

Kmetijske nadaljevalne šole.

Odobril se je načrt za te šole, ki ga je priobčil svoječasno »Učiteljski Tovariš« v posebni prilogi.

Višji šolski nadzornik Gabrček poroča o načrtu kmetijskonadaljevalnih in gospodinjkonadaljevalnih šol, ki se z malimi izpremembami sprejme tako kot so ga sestavili večaki.

Kmetijske šole bodo prinesle ljudstvu veliko koristi, če jih bo financirala država. Vse to se je na seji povdarjalo. Načrt se je odobril s to spremembo, da naj bodo te šole pod oblastjo in nadzorstvom prosvetne uprave. Oddelek za kmetijstvo naj ima strokovno nadzorstvo. Sklenilo se je tudi, naj se na teh šolah goji tudi rokotvorni pouk, da bodo znali učenci teh šol napravljati in popravljati kmetijsko orodje.

S tem, da je višji šolski svet ta načrt odobril, kmetijsko-nadaljevalne šole še niso ustanovljene, a začela se je delati pot, ki bo pripeljala k njim.

Višji šolski nadzornik Gangl poroča: Pridelitve.

Na to so se odobrile pridelitve, ki jih je nadzornik Gangl izvedel razven enega slučaja. Tudi so se vzela poročila o raznih drugih tekočih poslih z odobravanjem na znanje.

Inšpekcija v Prekmurju.

Isti šolski nadzornik je na to izčrpno poročal o svoji inšpekciji 14 šol v Prekmurju. Ugotovil je, da »prišleki« — nedomačini v Prekmurju težko izhajajo, v splošnem pa da so se razmere na šolskem polju v Prekmurju izdatno izboljšale, osobito v krajih, kjer se preveč ne toče po učiteljih na shodih in v novinah. Prisostvoval je tudi I. okrajni učiteljski konferenci v Dolnji Lendavi, ki je izpadla zelo povoljno osobito vsled izbornih referatov okrajnega šolskega nadzornika in referatov Ferdinanda Spragerja in Julija Kanklerja. Na njegov predlog se izreče priznanje nadz. Jurku in prek. učiteljstvu, ki vse žrtvuje svojemu poklicu.

Statistika področja v šol. nadz. Gangla.

Vseh šol je v njegovem območju 306 na kmetih, 308 v mestih, kjer deluje 564 učiteljev in 771 učiteljic. Skupaj 1545. Vse mladine je 80.507 v začetku in 70.511 ob koncu šolskega leta.

Imenovanje.

Na to so bili imenovani Andrej Birs in Franciška Zorčeva v Št. Vid pri Stični (zadnji se izroči dekret za drugo šolsko leto), Fran Kogoj za kateheta v Št. Vid nad Ljubljano, katehetska služba na mešč. šoli v Prulah se takol razpiše. Gustav Lukežič se imenuje za nadučitelja v Črnomelj, Avgust Tschinkel je premeščen v Suhor, na šoli v Planini se uvede slovenski učni jezik s šolskim letom 1922/23. Služba v Radovici se vnovič razpiše. Josipina Miheličeva iz Predvora se prideli II. m. deški osnovni šoli v Ljubljani, če oddelek za prosveto in vere ne bo ugovarjal; za učiteljico v Trbovljah-Vode Ilka Meško, za nadučiteljico v Ljutomeru Marija Kocovan, za nadučitelja na Stari cesti Gabrielčič, v Vučji vasi Franc Cvetko, v Vitanju Franc Golež, pri Sv. Ožbaltu ob Dravi Andrej Visočnik, v Trbovni Martin Krajncič, pri Sv. Andražu v Slov. gorah Ant. Predan, v Št. Janžu pri Dravogradu Ignacij Kaffon, na Polzeli Sotlar Martin, za učiteljice pa na Kapli Marija Sadnek, roj. Vučnik, pri Sv. Ožbaltu ob Dravi Matija Dugar, v Majšpergu Amalija Armela-Sirok, v Slovenjgradcu Josip Šerbec, v Slov. Bistrici Franc Martinc in Anton Metlika, na Plešivcu Josip Čuček, v Šoštanju Martin Vrečko, za nadučitelja na celjski okoliški šoli Fran Voglar. Oddaja službe v Studencu pri Mariboru se odloži.

V Reko pri Laškem se prideli Roza Seliskar, k sv. Lenartu Janja Sugula, na Vinsko goro Eliza Ternovič. Prošnja treh nemških učiteljev v Mariboru, da bi ostale v Mariboru, se odkloni.

Predlogi za upokojitve.

Za upokojitve se predlagajo: Maks Zemljič, Janez Robič, Ivan Weber, Karla Kocijančič, Franja Novak, Kristina Doljak, Franc Brence, Edvard Vohinc, Vekoslav Henričko, prof. Kožuh, Adela Mahnič in Jernej Jezlovšnik.

Razširjenje šol.

Razširijo se naslednje šole: Zgornja Šiška v Srazrednico, Rakitna v dvorazrednico, Dobrovnik v Prekmurju v petrazrednico, Zgornja Polskava v štirirazrednico, Veržej v trirazrednico, Kropa v štirirazrednico. Otvorita se dve novi meščanski šoli in sicer v Vojniku in pri Sv. Lenartu v Slov. gorah.

»Slovenski učitelj«.

Kanonik Nadrab predlaga, da naj se zopet dovoli, da smejo učiteljske knjižnice naročati »Slov. Učitelj«. Njegov predlog je propadel.

Ukinitve zasebnih ženskih učiteljskih.

Ravnatelj Jelenc predlaga, da naj se vsled prevelikega naraščanja ženskih učiteljic prosi ministrstvo, da ukine vsa zasebna učiteljska. G. Nadrab meni, da bo to izzvalo kulturni boj. Te debate se še udeleže gg. Wester, Poljanec in Ribnikar, nakar je bil prelog g. Jelenca sprejet.

Všetje službene dobe.

Nežiki Zadnikov, učiteljici na meščanski šoli v Celju, se šteje službena doba od 1. oktobra t. l. dalje.

Neodrešena domovina.

—r. Omežitev verskega pouka na slovenskih goriških šolah. »Goriška Strža« poroča: »Civilna oblast je poslala po naših šolah noučevati italijanščino tudi

Kolikokrat so vaški otroci Jeleni zavidali bogastvo! Danes pa jo pomilujejo. Kdo izmed njih, ki imajo še mater in očeta, bi neki menial z bogato mlado Jeleno!

Barvno občutimo to črtico v splošnem temno. Prvi del je mračen, črn. V drugem delu se ta črna poglubi in bolest o kateri pripoveduje, daje tej črni še čisto posebno barvno primes, ki jo po asociaciji misli (žalost — srce — kri...) občutimo nekako temnordeče. Tretji del pa je nekoliko jasnejši, a vseeno še mračen — siv?!... Občutek sreče da revnemu otroku starši še žive, a ob enem daljna gotovost, da tudi njih čaka smrt.

Kako se sološno občutje, bodisi to ali drugo pri recitaciji (umetniškem branju) ali deklamaciji izraža, tega seveda ni mogoče opisati in dati zato navodil, to je, kakor že rečeno stvar doživljanja. Ali za čisto vnanje znake teh izrazitve je mogoče dati približne smernice.

Vesela pesnitev se prednaša po jakosti in hitrosti živo resno umerjeno.

Posamezni deli se ločijo drug od drugega že po svojih razlikah v občutju, barvi in jakosti a tudi po odmorih med njimi. Dolgost teh odmorov je seveda spet stvar občutenja.

Prijetne občutke, vesele doživljanje in lepa dejanja izražamo barvno svetlo, ne-

prijetne občutke, žalostne doživljanje in neveselna dejanja pa temno.

Obnavljajmo v glavnih obrisih še Gregorčičevo pesnitev »Soči«.

Splošno občutje. — Zdi se, da pri »Soči« ne moremo govoriti o enem samem občutju, ki bi objemalo vso pesem; saj vidimo, da začenja v radostnem navdušenju in končuje s sveto jezo. In vendar ne moremo reči, da bi njena enotnost radi tega trpela seveda — če jo prav občutimo. Ko smo jo prebrali do konca, občutimo da je krasota reke pesnika zato tako navdušila, da jo je začel opevati, ker je v mislih gledal že v bodočnost, ko je videl Sočo vso krvavo. Enotnost glavnega razpoloženja torej ne leži v besedah, temveč v misli, ki se prepleta med vrsticami od prve črke do zadnje. In ta žalostna misel ogrinja oba glavna dela pesmi, s kopreno ki daje prvemu, veselemu delu nekaj v turobno daljavo zamišljenega in ga tako dela sorodnega drugemu, resnemu delu.

Z ozirom na to enotnost, ki jo daje vsej pesnitvi pesnikova ideja, bom torej nehoti zadel pravi ton, ko bom pesem deklamiral. Že naslova in začetnih besed Krasna si bistra hči planin, Brdkva v prirodi si lepoti,

Ko ti prozornih globočin

Nevihite temne srd ne móti, —

ne bom zavriskal čisto radostnega srca temveč z daljno žalostno zamišljenostjo. In tako skozi do izrazito resnega dela, ki začenja z besedami

A ko pridereš na ravnine,

Zakaj te živa radost mine?

Razdelitev. — V glavnem smo že občutili da obsega pesem dva dela, vselega in resnega. A resni sam se deli zopet v tri, tako da so v celem štirje deli: radost, temna slutnja, grozna gotovost in rotnenje v sveti jezi.

Prvi del končuje z besedami:

Kakó glasno, ljubó šumljaš,

Kakó čvrsto, krepkó skakljaš,

Ko sred gorá še pót imaš!

Drugi del izzvani v besedah začetnih štirih vrstic s to razliko, da govori tu zadnja vrstica o »divji« nevihti.

Tretji del končuje z verzima:

Kri naša te pojlla bo,

Sovražna te kalila bo.

Konec četrtega dela in tako cele pesmi pa so roteče besede:

Ter tujce, zemlje lačne, vtópi

Na dnó razpnenih valóv!

Ta gori omenjena različna občutja so od pesnika zelo globoko občutena in v verzih živo izražena zato se more tudi deklamator vanje vživeti in jih doživljeno obličiti. Ali tudi prehodi iz enega dela v

drugega so čudovito naravni in lepi. V zadnjih besedah prvega dela, ki govore o šumljanju in skakljanju Soče, je vendar obenem tudi že vez k drugemu delu — k slutnji, kajti zadnja vrstica pravi:

Ko sred gorá še pót imaš!

Na te zadnje besede naveže seveda takoj z mislijo: a pozneje?! In ta misel že pripravlja v tebi slutnjo, ki pride v začetnih besedah drugega dela že do živega izraza:

A ko pridereš na ravnine,

Zakaj te živa radost mine?

Mar veš, da tóčeš tik grobóv,

grobóv slovenskega domóvja?

Posebno lep grozno krasen je prehod od drugega dela k tretjemu. Pesnik z istimi besedami kakor v začetku pesni ves omamljen od krasote Soče, bolešno vzdika; a v zadnjih dveh vrsticah, že gledajoč temno prihodnost, v kateri sluti grozno usodo rodne reke, zaječi

Ko ti prozornih globočin

Nevihite divje (!) — srd ne móti!

In kakor da se je nenadoma razparal ogromni črni zastor, za katerim je slutil vso bolešno prihodnost Soče, zagleda nenadno jasno sliko strašnega viharja pred seboj:

Pa, oh, siróti tebi žuga

Vihar grozán, vihar strašán...

razne učitelje izza starih mej. Italijanščini je odkazala vse polno šolskih ur že od drugega šolskega leta dalje zato je skrčila pouk verstva po šolah s poldnevni poukom na eno samo tedensko uro.

Vestnik meščanskih šol.

—c Nova meščanska šola. Pri Sv. Lenartu v Slovenskih gorah se je otvorila po dveletnem trdnopolnem delu od vsega prebivalstva zaželena meščanska šola. Nova šola bo znatno pripomogla kakor k razširitvi prosvete tako tudi državne misli v tem severnem kotu naše države.

—c Odobritev šolske knjige. Pokrainska uprava za Slovenijo je z razpisom z dne 12. oktobra 1922 odobrila Josipa Brinaria »Čitanko za meščanske šole. IV. del«.

Vestnik vrtnaric.

—vrt. Draginjske doklade in otroške vrtnarice. S 1. oktobrom so bile odtrgane otroški vrtnaricam draginjske doklade v zneskih 1000 K, 800 K, v katerem kraju je dotična nastavljen. Nekateri so še tem občutneje prizadeti in huje, ker so že od 1. januarja 1922 dalje prejemale po 50 para dnevno draginjskih doklad torej niso imele devet mesecev nobenih zvišanih prispevkov. Zakaj se jih je do konca leta 1921, štel v kategorijo uradništva in zakaj se jih šteje v letu 1922, med šolske služe ali še slabše. Morda li otroški vrtnarici ni treba živeti? Jeli draginja za njo manjša, ali naj vsakemu posebej pove: sem otroška vrtnarica in nisem dobila povzanih doklad, zame mora biti vse cenejše. Mislim, da bi se ji smejal vsakdo v obraz. Kaj drugega briga če hodiš v strganih čevljih... Na vprašanje, zakaj se jim odvzete draginjske doklade, imajo odgovor, da nimajo študij. Ali smo to zakrivile same? Premalo so se in se zanimalo emrodajni faktorji za napredek in delo otroških vrtnaric. Gleda se samo na izobrazbo ne upoštevajo na nikdo, da tudi vrtnarice niste »vse« moč pri malih otrocih. Vse otroške vrtnarice so članice učiteljskih društev, zato prosijo ista, da delujejo na merodajnih mestih, da se jim nadalje dovolijo oziroma težko prizadejim nakažejo draginjske doklade.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t. Izolacijo učiteljstva na obrtno-nadaljevalnih šolah v Ljubljani za mesec julij. Kakor nam poročajo je tov. Ant. Likozar na zadnji seji mestnega šolskega sveta interpeliral vladnega komisarja zaradi zadavnega izplačila. Vladni komisar dr. B. Senekovič mu je dal zagotovilo, da se to v najkrajšem času izvrši.

—t Srednja kmetijska šola v Mariboru se bo po nalogu kmetijskega ministra otvorila v doglednem času, ako se prijavi dovoljno število kvalificiranih zanimancev za vstop. Pogoji za sprejem so bili že razpisani v raznih jugoslovenskih listih. Sprejemajo se tudi absolventi nižjih kmetijskih šol, ako napravijo pismeni in ustmeni sprejemni izpit iz učnega jezika (slovenskega ali srbohrvatskega), matematike, geometrije in fizike v obsegu, ki je predpisan za meščansko šolo ali za nižje štiri razrede srednjih šol.

Naslednji verzji so polni sočutja in bolesti. Ali boleš:

Kri naša te pojila bo
se čudovito zljie v sveto jezo:
Sovražna te kalila bo!

In ta zadnji verz tretjega dela je nad vse naraven prehod v četrtega, kajti v tej sveti jezi se mu izvije iz vroče ljubečega srca rotnenje:

Takrat se spomni bistra Sôca,
Kar gôrko ti srce narôca:

Srdito čez branove stopi,
Ter tuje, zemlje lačne, vtôpi
Na dnô razpenjenih valôv!

Barvnost. — Ko smo doživeli celotno pesnitev in tako v njih razliko ob enem tudi ne posamezne dele, občutimo, kako je prvi del v primeri z naslednjimi še svetel pestrobaren, a vseeno že zasenčen, kakor poletna krajina, ki ji je lahek oblak vzel zlati žar solnca. — V drugem delu je ta oblak že temnejši. Pestrobarnost ni več. — Tretji del je grozna simfonija rezkih barv — strupeno zelenih, jeklenosivih, črnih, krvavordečih... Četrti del na žari samih zlatobleščečih pravičnih arhangelskih sekajočih mečev...

Tako bi rekel zdaj, jutri mogoče drugače.

Toda za občutek gre, ne za — besede!

(Dalje prihodnjik).

Darujte 7% državno posojilo Učiteljskemu konviktu in Učiteljskemu domu!

Vestnik za učiteljske.

—uč. V pojasnilo. G. —ša poroča v 43. številki »Uč. Tovariša« med drugim tudi o lanskoletnem delovanju knjižnice mestnih učiteljev. Kot ex preds. »Udruženja mestnega učiteljskega narajaja« — to je pravi naslov organizacije — mi je dolžnost pojasniti: kako smo prišli v poslovnem letu 1921/22, do te vsote deficita. Nameravalo se je prirediti v Rušah koncert, ki naj bi bil nekak sklep poslovnega leta. Vse je bilo v polnem redu, a maturitetne počitnice so nam prekrizale načrt. Vsi odhoda večine pevcev in pevk so bile vaje onemogočene. Koncert se torej ni vršil in logično, da ni prišel v blagajno znesek, ki smo ga pričakovali od istega. Uverjeni smo bili, da bo koncert toliko doprinesel da ne bo ne dolga in celo, da bo nekaj ostalo »zanamcem«. Ves naš up je šel po vodi in odtod oni deficit. Toliko v pojasnilo. G. dopisniku sem kot bivši preds. »U. m. u. n.« prav hvaležen za poročilo, ki naj bi vzbudilo med učitelstvom zanimanje, ki ga je »Udr.« — za učiteljske organizacije eminentne važnosti, — res vredno in potrebno. —o. —c.

Iz Jugoslavije.

—Pevski zbor Moravskih učiteljev v Ljubljani. V soboto, dne 4. novembra popoldne ob 5. uri prispe na ljubljanski južni kolodvor pevski zbor Moravskih učiteljev ki priredi naslednji dan v nedeljo zvečer ob 8. uri v »Unionski« dvorani koncert. O tem obveščamo slovensko učitelstvo da se v obilnem številu udeleži sprejema tovarišic v soboto popoldne na južnem kolodvoru. — Vstop na peron je prost

— Učiteljstvo opozarjamo na koncert zbora Moravskih učiteljev ter vabimo, da istega v velikem številu posesti. Vstopnice so v prodaji pri trgovini »Glasbene Matice« na Kongresnem trgu. Filharmoničnega društva in na večer koncerta pri blagajni.

— Ljubljanskim učiteljem! Pozivljamo vas, da se zberete v soboto 4. nov. ob 5. uri popoldne na glavnem kolodvoru k sprejemu čeških tovarišic. Tovariška dolžnost nam veva, da se polnoštevilno udeležimo koncerta dne 5. nov.

— Originalen in izvanreden dar »Učiteljskemu domu« v Mariboru sta poslala tovarišica Pinterič Krista in tovariš Ljudevit Musek od Sv. Boljenka pri Središču. Te dni sta namreč prejela obveznice 7% državnega posojila, ki sta ga najbrže plačevala na obroke, kakor smo ga plačevali drugi. In kaj sta storila? Poslala sta jih s kuponi vred Učiteljskemu domu v Mariboru. Vrla tovarišica je poklonila obveznico za 500 in tovariš Musek pa za 100 Din. Vsa čast taki zavedni požrtvovalnosti! Ta dva sta bila prva. Kdo bude drugi. Obveznico bode marsikdo zgubil ali pa pozabil na kupone. »Učiteljski dom« pa bode skrbno čuval na darovane obveznice in dobiček bode imelo učitelstvo. Zato pa: Kdor more, naj daruje obveznico »U. D.«! Sredi novembra priobčimo III. izkaz dospelih darov za »Neratov temeljni kamen« »U. D.« — Studenci pri Mariboru 28. oktobra 1922. — Hren.

— Napredni javnosti! Na ljubljanski univerzi so se pričela zopet predavanja. Velika večina slušateljev pa je v obupnih gmotnih razmerah, tako preti nevarnost, da bo morala v kratkem zapustiti Ljubljano in univerzo. — Vprašanje državnih podpor revnim akademikom še vedno ni definitivno rešeno. Podporno društvo jugoslovenskih akademikov ne dobi vsled še ne rešenih prošelj za dijaške državne podpore državne subvencije. Vsi tedaj je bilo primorano med poštenicami zatvoriti akademsko menzo. Nedo-gledne bi bile posledice, ako bi morala večina akademikov ljubljanske univerze, ki je sedaj brez hrane, radi tega zapustiti akademski študij. Da se temu odpmore, je podporno društvo za visokošolce »Radogoj« v Ljubljani, ki je že pred vojno podpiralo naše revne visokošolce, započelo nabiralno akcijo. Prosim vso napredno javnost, da nam prisloči na pomoč in po vseh svojih močeh podpira našo akcijo. Dobrodošla so nam vsakojaka živila, kakor krompir, fižol, zelje, repa, sadje, posebno posušeno, moka, testenine, sladkor, maslo in drugo. Na Vas je napredni kmetje in trgovci, napredna podjetja in napredni zavodi, da se odpmore hitro veliki potrebi naših akademikov. V posameznih krajih se sestavljajo lokalni odbori, ki bodo sprejemali v dotičnem kraju nabrano blago in odposlali v Ljubljano centralnemu skladišču. Kjer bi takih lokalnih odborov ne bilo, od tam Vas prosimo, pošiljte prispevke naravnost na centralno zbirališče v Ljubljano, Akademski kolegij, Kolodvorska ulica št. 22. Prevoz za ljubljanske kolodvora v Akademski kolegij oskrbi »Radogoj« sam. Denarni prispevki naj se pošljejo direktno na naslov: »Radogoj«, podporno društvo za visokošolce v Ljubljani.

— P. t. šolska vodstva, ki še niso vrnila oziroma plačala sprejetih učil iz »romove stavnice«, se tem potom opetovano prosijo, da takoj

store prvo ali drugo, ker mi sicer povzročijo večitsočronsko škodo kot plačilo za trud. — V. From, nadučitelj, p. Pesnice pri Mariboru.

— Smrti kosa. V sredo, 25. oktobra t. l. je umrl tu na Vodovodni cesti od srčne kapi zadet Davorin Judnič, šolski voditelj v pokoju. Rojen je bil leta 1860, v Semiču, služboval je na Dolenjskem, Notranjskem in bivšem Štajerskem, kjer je bil pred par leti pri Sv. Primožu na Pohorju upokojen. Bil je zvest pristaš napredne misli in nevstrašen borec za svoja načela in nazore. Bodi mu ohranjen blag spomin!

— Draginjske doklade začasni učiteljev in učiteljic. Na seji finančnega odbora se je sklenilo, da bodo poslej pripadale začasnim učiteljicam in učiteljem, kakor tudi začasnim učiteljem in učiteljicam veštin (prosti predmeti, ročna dela) tiste doklade kakor stalnim učiteljem in učiteljicam po čl. 5 zakona o draginjskih dokladah.

— Graditev ljudskih šol. Da se podpre mnoge siromašne občine, ki ne morejo same graditi in popravljati osnovnih šol, je ministrstvo prosvete zahtevalo od finančnega ministrstva šest milijonov kredita od ameriškega posojila.

— Zemljevid Jugoslavije za šole. V letošnjem proračunu ministrstva prosvete se nahaja tudi vsota za izdajo zemljevida naše kraljevine ki se bo uvedel v vse šole. Za izdelavo zemljevida je minister S. Pribičević imenoval posebno komisijo, v kateri so: predsednik akademije znanosti in znani vseučiliški profesor dr. Jovan Cvijič, načelnik ministrstva prosvete Todor Radičević in šef vojnogeografskega inštituta, polkovnik Stojan Bošković. V slučaju potrebe bodo vpoklicani v komisijo še po trije Hrvati in Slovenci, zemljepisni in kartografi.

— Važno za profesorje. Beograjsko časopisje poroča, da je ministrstvo prosvete obvestilo pokrajinske namestnike, da izdajo naredbo, po kateri ne sme nihče od nastavnikov oditi iz ene pokrajine v drugo brez predhodnega dovoljenja ministrstva prosvete.

Naše narodno prosvetno delo.

OBNOVITEV »DOMAČEGA OGNJIŠČA«.

Učiteljstvo ima številne postojanke med narodom in za duhovščino največji vpliv. Vidi narodove rane, čuje narodovo nerazumevanje, čuti narodovo nevoljo. Vidi rano o samovzgoji in o vzgoji najbližjih v družinah; čuje, da je nerazumevanje za današnje leposlovje, v kolikor je to modernih, simboličnih strui. V ljudstvu ni vzgojne uvidevnosti; v ljudstvu ni stika med grobim naturalizmom, med prenapetim realizmom in duhovnim simbolizmom; pretežna večina črpa še vedno iz »Marko Viscontija«, iz »Treh mušketirjev« iz »Potopa«, iz »Mrtve roke«. Cankarja zavrača; pred odprto knjižico novodobnega pesnika-simbolista pa namrdi ustnice ter odkima z glavo.

Povdarjam, da je vzrok temu bridka resnica, da neha s šolo vsaka enotna sila, ki bi delovala in vodila ljudstvo dalje.

Treba je enotne sile v obliki družinskega lista!

Osem let je, odkar je vojna upihnila plamen na »Domačem ognjišču«. List je bil namenjen slov. družinam; vyzgal jih je k vzgoji; poleg tega jim je dajal umetnostnega užitka v obliki pesmi in črtic. Bil je nekak omnibus, vozeč med preprosto, širše občinstvo različne duševne hrane, med katero je vsekakor prednjačila vzgojna smer kot programatičen poudarek in glaven namen lista.

Da je izbruhnila vojna, da je moral urednik k vojakom, ni krivda izdajateljstva; pač pa je neopustno, da se ni takoj po vojni poskrbelo za zopetno izdajanje lista, ki je Slovincem v lastni domovini bolj potreben ko kdaj prej. Mislim tako, ker ni nosil suhoparnih vzgojnih moralic, temveč je v živo pripovedujočem tonu dirgiral pogrešeno postopanje staršev.

Ali nam tega danes ni treba? Trdim dalje, da se je list ravno v letu 1914. vstružil v tisto smer, ki bi naj bila vsem družinskim listom vodilna: stopil je više in dal raznobarnost ter tako večjo učinkovitost istemu programu. Da so bila tedaj še normalna leta pred listom, bil bi se razvil in razširil.

Slovenci bi imeli družinski list, toda v nem vse tisto kar mora vedeti naš neinteligent preko nedelje in preko državne ceste: dobili bi pravi leksikon poljudne umetnosti — podobno kot poljudne izdaje Kunstwart-a in Ruskin-a — v vzgojni in slovstveni smeri.

Da je potreben le vzgojen list, vem: vem tudi, da bi se kateri od teh res udomačili. Oboje združiti v poljudnem — toda umetniškem — tonu in v lični, preprosti (ne ekspresionistični!) obliki, to je bil cilj »Domačemu ognjišču«.

Seveda treba ob takem načrtu spretne ureduka.

Zadnji urednik »Domačemu ognjišču« je pokazal resno voljo in zmožnost. Čudim se, da ga ni pozvalo izdajateljstvo že v l. 1919. k nadaljevanju.

Sicer pa še ni prepozno!

T. G.

Opomba: Že v 45. števil. Uč. Tov. z dne 3. nov. 1921. smo s člankom »Poljudno znanstveni in pedagoški list« opozorili na potrebo lista za starše, ki naj bi obravnaval vprašanje domače vzgoje in sodobnih aktualnih vprašanj, v 22. števil. Uč. Tov. z dne 1. jun. 1922 smo v članku »Žen. ročna dela in učiteljice« opozorili zopet na potrebo takega lista, ki naj bi obravnaval tudi vprašanja domačega ročnega dela in gospodinjstva. Tamošnja izvajanja so zelo informativna za določitev smeri takemu listu. Prepričani smo, da bi našli med učiteljstvom dobrih sotrudi-kov in urednika za tak list in da bi se list tudi razširil med ljudstvo. — Uredništvo.

Književnost in umetnost.

—k »Zvonček«, št. 10. je izšel s sledečo vsebino: Miroslav Kunčič: Mladost. Pesem. — Jos. Vandot: Kecek na volčji sledi. Planinska pripovedka z 2 podobama. — Anica: Majdica je že učenka. Pesem. — Ernest Tiran: Ujedinjenje. Igrica s petjem in telovadbo. — Anton Leban: Anton Martin Slomšek. Življenjski s podobo. — Fran Erjavec: Kitajske narodne pripovedke. — Anica: V mrzlih jesenskih dneh... Pesem. — S-ar: Prekmurje. Potopis s 3 podobami. — Pouk in zabava. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Naša gospodarska organizacija.

—g Darujte 7% državno posojilo Učiteljskemu konviktu in Učiteljskemu domu! Marsikdo se neče ukvarjati z odrezki državnega posojila in je tudi to zanj malenkost. Če pa darujemo to posojilo našemu »Konviktu« in »Domu« se bo v skupnem mnogo poznalo. Darovalci pa naj za pišejo na pole svoje ime, ki je potrebno zaradi evidence in se mora skladati s številko.

—g Članarina in darila za učiteljski konvikt v Ljubljani. Tov. Petrič Angela, učiteljica na Vrhniki. Din 12.50. Hvala!

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+ KAMNIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO ZBORUJE v sredo, dne 8. novembra 1922 ob 10. uri popoldne v šolskem poslopiju v Dobu s sledečim dnevnim redom: 1. Hospitacija. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Pobiranje članarine za »Slovensko šolsko Matice« za leto 1922 (20 Din). Vse članstvo našega društva naj je tudi včlanjeno pri »Slovenski šolski Matici«. 4. Slučajnosti. Ker je hospitacija ob 10. uri, se prosi točnosti! Zaradi obeda se je pismo zglasti do 6. novembra 1922 pri tovarišu M. Hitju, nadučitelju v Dobu.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SLOVENJGRAŠKI OKRAJ ZBORUJE v četrtek dne 9. novembra ob 9. uri v Slovenjgradu po sledečem vzporodu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Poročilo o pokrajinski in državni skupščini. 3. Društvene in stanovske zadeve. 4. Slučajnosti. Vsi zamudniki se nujno prosijo za poravnavo zaostale članarine. Udeležba je obvezna. Posebna vabila se ne bodo pošiljala. — J. Purkhart, t. č. predsednik.

+ ŠMARSKO - ROGAŠKO UČIT. DRUŠTVO zboruje dne 11. novembra t. l. ob 14. uri v Šmarju po sledečem vzporodu: 1. Poročilo okr. šol. nadzornika Flereta o državni skupščini UJU v Sarejevu in o naši organizaciji. 2. »Učiteljsko delo« referat tovariša Šumra. 3. Poročilo o pokrajinski skupščini UJU na Bledu pod tovariš Verko. 4. Slučajnosti. Po zborovanju pevski vaji. Udeležba je za vse člane obvezna. T. Kurbus, predsednik.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA PTUJ IN PTUJSKI OKRAJ zboruje v četrtek 9. novembra ob 10. uri v ptujski Mladiki po vzporodu: 1. Predsednikovo poročilo. 2. O pokrajinski skupščini UJU na Bledu poročila tov. O. Zolnir. 3. O državni skupščini UJU v Sarejevu tov. Majcen. 4. Društveni poslovnik (por. Majcen). 5. Razgovor o aktualnih stanovskih in šol. zadevah. Pri tej priliki bomo brez izjeme vsi zamudniki poravnali zaostalo članarino za t. l. da tov. blagajničarka čimprej napravi svojo dolžnost namram pov. UJU — Ljubljana. Da se snidemo vsi in se pripravimo na razpravo pod 4., pričakuje odbor.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA BREŽIŠKI IN SEVNIŠKI OKRAJ bo zborovalo v soboto, dne 11. novembra t. l. na Vidmu. Zborovanje se prične točno ob 11. uri (po prihodu drugega vlaka iz Brežic). Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi predavanje tov. Marije Štupice o »Pouku srbohrvaščine v osnovni šoli«. Na zborovanju se bo pobirala članarina za Slov. šolsko Matice, kakor tudi za tekoče leto zaostala društvena članarina. Pričakujemo polnoštevilne udeležbe. Odbor.

+ PREKMURSKO - M. SOBOŠKO UČIT. DRUŠTVO zboruje v soboto, dne 11. nov. točno ob 10. uri v Murski Soboti. Dnevni red: 1.